Strona znajduje się w archiwum.

Prezes URE złożył kolejne zawiadomienie do Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa polegającego na manipulacji na hurtowym rynku energii

Zarządzone przez Prezesa URE 19 grudnia 2018 r. postępowanie wyjaśniające w sprawie znacznego wzrostu cen energii elektrycznej od września do grudnia 2018 r. na instrumencie BASE_Y-19 notowanym na Towarowej Giełdzie Energii (TGE) zostało zakończone złożeniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa manipulacji lub próby manipulacji na hurtowym rynku energii elektrycznej. BASE_Y-19 jest jednym z podstawowych instrumentów na TGE. To roczny instrument terminowy z fizyczną dostawą na rok 2019.

Prezes URE wielokrotnie zwracał uwagę na negatywne skutki zmian, które zachodziły na rynku w ciągu ostatnich kilku lat. Niestabilne otocznie regulacyjne tj. częste zmiany przepisów prawa (np. nowelizacje ustawy o OZE, ustawa zamrażająca ceny prądu) wywołują ogromną niepewność co do zasad funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku energii powodując również wymierne straty po stronie odbiorców energii elektrycznej (bankructwa poszczególnych przedsiębiorstw, ponoszenie wyższych opłat ze względu na konieczność skorzystania ze sprzedaży rezerwowej, brak możliwości uzyskania ofert od przedsiębiorstw obrotu w sytuacji zakończenia poprzedniej umowy itd.)

Dodatkowo przeprowadzone w latach ubiegłych transakcje przejęć i zakupów zmieniły strukturę podsektora wytwarzania (wzrost koncentracji) i w znacznym stopniu ograniczyły konkurencję [1]

Próba przeciwdziałania negatywnym skutkom tych zmian poprzez wprowadzenie obowiązku sprzedaży całej wyprodukowanej energii na Towarowej Giełdzie Energii (tzw. obligo giełdowe) poczynając od początku 2019 r. - ze względu na wyłączenia zawarte w ustawie – może nie wywrzeć oczekiwanego skutku. Wyprzedzając bowiem powyższą regulacje

przedsiębiorstwa energetyczne zawarły wcześniej umowy sprzedaży m.in. z przedsiębiorstwami obrotu z własnej grupy kapitałowej na 2018 rok. Umowy te nie mogły być anulowane i stanowiły podstawę do „wyłączenia” tej części energii spod obowiązku „obliga”.

Obserwowany od pierwszej połowy 2018 r. znaczny wzrost cen energii elektrycznej na rynku hurtowym, który od września 2018 r. był szczególnie widoczny w zawieranych na TGE transakcjach na rocznym instrumencie terminowym, którego wykonanie przypada w 2019 r. skłoniły Prezesa URE do zarządzenia - na podstawie art. 23p ust. 1 ustawy Prawo energetyczne - kolejnego postępowania wyjaśniającego w celu zbadania, czy do wzrostu cen mogły przyczynić się działania uczestników rynku o charakterze noszącym znamiona ewentualnej manipulacji lub próby manipulacji na rynku energii, w rozumieniu rozporządzenia REMIT.

W świetle rozporządzenia REMIT „manipulacja”, to:

1) zawieranie jakiejkolwiek transakcji lub składanie jakiegokolwiek zlecenia dotyczących produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym:

- skutkujących generowaniem fałszywych lub wprowadzających w błąd sygnałów dotyczących podaży produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym, popytu na takie produkty lub ich ceny,

- kształtowaniem ceny jednego lub kilku produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym na sztucznym poziomie, w tym przez osoby działające w porozumieniu, m.in. mające na celu zapewnienie decydującej pozycji w odniesieniu do podaży lub popytu,

- przy zastosowaniu fikcyjnych mechanizmów lub wszelkich innych form oszustwa lub podstępu, które generują fałszywe lub wprowadzające w błąd sygnały dotyczące podaży produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym, popytu na takie produkty lub ich ceny;

2) rozpowszechnianie poprzez media, w tym Internet, lub wszelkimi innymi sposobami informacji, które generują fałszywe lub wprowadzające w błąd sygnały dotyczące podaży produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym, popytu na takie produkty lub ich ceny.

> Z kolei „próba manipulacji na rynku” oznacza:
>
> 1) zawieranie jakiejkolwiek transakcji, składanie jakiegokolwiek zamówienia lub podejmowanie wszelkich innych działań dotyczących produktu energetycznego sprzedawanego w obrocie hurtowym z zamiarem:
>
> - wygenerowania fałszywych lub wprowadzających w błąd sygnałów dotyczących podaży produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym, popytu na takie produkty lub ich ceny,
>
> - kształtowania ceny jednego lub kilku produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym na sztucznym poziomie,
>
> - stosowania fikcyjnego mechanizmu lub innych form oszustwa lub podstępu, które generują lub mogłyby generować fałszywe lub wprowadzające w błąd sygnały dotyczące podaży produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym, popytu na takie produkty lub ich ceny;
>
> 2) rozpowszechnianie informacji za pośrednictwem mediów, w tym Internetu, lub innych środków z zamiarem wygenerowania fałszywych lub wprowadzających w błąd sygnałów dotyczących podaży produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym, popytu na takie produkty lub ich ceny.

Przykładami najbardziej ewidentnych zachowań uczestników rynku, które mogą stanowić manipulacje na rynku[2] są m.in.:

1. Wash trades (sztuczny obrót) - praktyka polegająca na zawieraniu transakcji sprzedaży lub zakupu produktu energetycznego sprzedawanego w obrocie hurtowym, w przypadku gdy nie ma zmian w korzyściach lub ryzyku rynkowym lub gdy korzyści lub ryzyko rynkowe są przenoszone między stronami działającymi w porozumieniu lub w zmowie;
2. Improper matched orders (niewłaściwe zlecenia dopasowane) - transakcje, w których zarówno zlecenia kupna, jak i sprzedaży są wprowadzane w tym samym czasie lub prawie w tym samym czasie, z tą samą lub zbliżoną ceną i ilością przez tego samego uczestnika rynku lub przez różnych, ale działających w zmowie uczestników rynku.
3. Placing orders with no intention of executing them (składanie zleceń bez zamiaru

ich realizacji) – praktyka obejmuje składanie zleceń, w których ceny są wyższe bądź niższe niż w poprzednim zleceniu danego uczestnika rynku. Zamiarem nie jest realizacja zlecenia, lecz wywołanie mylnego wrażenia, że istnieje popyt lub podaż na dany produkt energetyczny po danej cenie. Zamówienia są następnie wycofywane z rynku przed ich wykonaniem;

4. Pump and dump (zawyżanie ceny produktu energetycznego przeznaczonego do sprzedaży) - praktyka ta obejmuje zajmowanie długiej pozycji (kupno) instrumentu terminowego na produkcie energetycznym, a następnie podejmowanie dalszych działań zakupowych i / lub rozpowszechnianie wprowadzających w błąd pozytywnych informacji o produkcie energetycznym w celu podwyższenia ceny tego produktu. Inni uczestnicy rynku są wprowadzani w błąd przez wynikający z tego wpływ na cenę i są zachęcani do zakupu hurtowego produktu energetycznego. Manipulator następnie sprzedaje dany produkt energetyczny po zawyżonej cenie;
5. Marking the close (ustalanie ceny zamknięcia) – praktyka polega na celowym kupowaniu lub sprzedawaniu hurtowych produktów energetycznych na zamknięciu rynku w celu zmiany ceny zamknięcia lub kursu rozliczeniowego produktu energetycznego sprzedawanego w obrocie hurtowym lub indeksów giełdowych, w kierunku pożądanym przez manipulanta;
6. Abusive squeeze/market cornering (tzw. wyciskanie w złej intencji lub „zawężanie rynku”) – praktyka stosowana przez uczestników rynku, którzy mają znaczący wpływ na podaż lub popyt na produkty energetyczne sprzedawane w obrocie hurtowym i wykorzystują swoją pozycję w celu istotnego zniekształcenia ceny, po której inni uczestnicy hurtowego rynku muszą dostarczać, przyjmować dostawy lub je odraczać, aby wypełnić swoje zobowiązania.
7. Circular trading – praktyka polegająca na składaniu zleceń sprzedaży przez podmiot posiadający wiedzę, iż równocześnie składane są zlecenia kupna takiego samego wolumenu produktów i po takiej samej cenie (bądź też takie zlecenia kupna zostaną wkrótce złożone); Działanie jest uważane za nielegalne, ponieważ wyklucza konkurencję.

Przeprowadzone przed zarządzeniem przez Prezesa URE ww. postępowania badanie hurtowego rynku energii elektrycznej, zostało zakończone w grudniu 2018 r. i wykazało, że:

- wzrost cen instrumentu BASE_Y-19 nie może być wyłącznie wynikiem wzrostu kosztów wytwarzania energii

- Niezależnie od tego, które z tych zachowań wystąpiło na rynku, szkody jakie w wyniku takiego działania zostały spowodowane mogą być trudne do usunięcia, szczególnie w sytuacji gdy przeciwdziałanie ich skutkom następuje w drodze „centralnego sterowania” – podkreśla Maciej Bando, szef URE.

elektrycznej, takich jak ceny węgla kamiennego i koszty nabycia uprawnień do emisji $CO_{2,}$

- CDS[3] uzyskany na produkcie BASE_Y-19 wynikający z transakcji zawartych w okresie wrzesień - grudzień 2018 r. był dwukrotnie wyższy niż CDS uzyskiwany w przeszłości na produktach BASE_Y-14, BASE_Y-15, BASE_Y-16, BASE_Y-17 i BASE_Y-18 oraz BASE_Y-19 (w okresie od rozpoczęcia notowań w 2016 r. do końca sierpnia 2018 r.

Rys. 1. Ceny instrumentu BASE_Y-19 w okresie wrzesień – grudzień 2018 r. notowanego na TGE

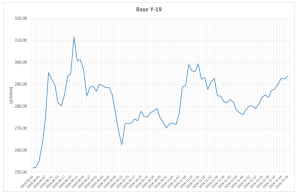

Źródło: Towarowa Giełda Energii

Rys. 2. CDS dotyczący kontraktu BASE_Y-19 zawieranego na TGE S.A. od początku notowań w 2016 r. do początku grudnia 2018 r.

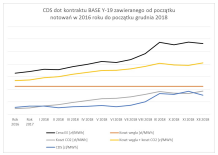

Źródło: URE na podstawie danych zgromadzonych od przedsiębiorstw energetycznych w okresie październik – grudzień 2018 r.,z uwzględnieniem danych publikowanych przez TGE i ICE (Intercontinental Exchange)

Rys. 3. CDS na kontraktach BASE z fizyczną dostawą energii elektrycznej w latach

2014-2019 notowanych na TGE

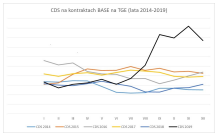

Źródło: URE na podstawie danych zgromadzonych od przedsiębiorstw energetycznych w okresie październik – grudzień 2018 r., z uwzględnieniem danych publikowanych przez TGE i ICE (Intercontinental Exchange)

Analiza zgromadzonych w toku postępowania wyjaśniającego informacji i danych potwierdziła, że tak istotny wzrost cen energii elektrycznej instrumentu BASE_Y-19 nie był jedynie wynikiem wzrostu kosztów, które poniosły przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej w związku z prowadzoną działalnością.

Przedmiotem prowadzonej w trakcie postępowania analizy były przede wszystkim zachowania uczestników hurtowego rynku energii w okresie wrzesień – grudzień 2018 r.
W szczególności analizowano składane przez uczestników rynku zlecenia oraz transakcje zawierane na rynku prowadzonym przez TGE (instrument BASE_Y-19) oraz kontrakty zawierane przez uczestników rynku poza rynkiem giełdowym (OTC). Badano również skutki jakie składane zlecenia i zawierane transakcje mogły wywołać na rynku energii elektrycznej w zakresie podaży produktów energetycznych sprzedawanych w obrocie hurtowym, popytu na te produkty lub ich ceny.

Analizowane zachowania w niektórych przypadkach, zdaniem Prezesa URE, mogą wypełniać znamiona czynu określonego w art. 2 pkt 2 lit. a lub art. 2 pkt 3 lit. a rozporządzenia REMIT, tj. manipulacji na rynku lub próby manipulacji na rynku. W rezultacie Prezes URE uznał za zasadne złożenie do Prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Biorąc pod uwagę zaistniałą na rynku energii sytuację Prezes URE nieprzerwanie ze szczególną uwagą obserwuje zmiany cen energii elektrycznej na rynku hurtowym, w tym przede wszystkim ceny instrumentów terminowych z fizyczną dostawą w 2020 r. oraz zachowania uczestników rynku pod kątem wystąpienia zjawisk, które mogłyby wyczerpywać znamiona manipulacji lub próby manipulacji na rynku.

Jest to drugie postępowanie regulatora dotyczące wzrostu cen energii i działań podmiotów na rynku hurtowym, które zostało zakończone złożeniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnia przestępstwa. Poprzednie postępowanie wyjaśniające, zarządzone przez Prezesa URE w czerwcu 2018 r., a dotyczące konkretnych sesji giełdowych przeprowadzonych na TGE w kwietniu 2018 r. na instrumencie kwartalnym BASE_Q-3-18 (kontrakt na dostawę energii elektrycznej w trzecim kwartale 2018 r.), zostało również zakończone złożeniem przez Prezesa URE zawiadomienia o

podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Poprzednie zawiadomienie zostało wysłane do Prokuratury 19 grudnia 2018 r. Prokuratura Okręgowa w Warszawie wszczęła w tej sprawie dochodzenie 20 stycznia 2019 r.

---

[1] Więcej na ten temat w Sprawozdaniu Prezesa URE za rok 2018, https://www.ure.gov.pl/pl/urzad/informacje-ogolne/aktualnosci/8254,Sprawozdanie-z-dzialalnosci-Prezesa-Urzedu-Regulacji-Energetyki-w-2018-r.html , s. 52 i n.

[2] Przykłady opisane w wytycznych Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER).

[3] CDS – Clean Dark Spread – obiektywny wskaźnik referencyjny, wyznaczany wg następującego wzoru:

$CDS = C_{EE} - C_P - C_{CO2}$

CDS – Clean Dark Spread [zł/MWh]

C_{EE} – cena energii elektrycznej netto [zł/MWh]

C_P – cena węgla kamiennego przeliczona na koszt produkcji 1 MWh energii elektrycznej netto z węgla kamiennego [zł/MWh]

C_{CO2} – cena uprawnień do emisji CO_2 przeliczona na koszt emisji CO_2 przy produkcji 1 MWh energii elektrycznej netto [zł/MWh]

Data publikacji : 29.05.2019
Data modyfikacji : 29.05.2019

Poprzedni Strona
Następny Strona